

Tractats internacionals. Lleis. Sentències del Tribunal Constitucional

Tractats internacionals

Proposta d'adhesió al Conveni de les Nacions Unides contra el tràfic il·lícit d'estupefaents i de substàncies psicòtropes, adoptat per la Conferència en la 6a sessió plenària el dia 19 de desembre de 1988 i de ratificació del Conveni relatiu al blanqueig, al descobriment, a l'embargament i a la confiscació dels productes del crim fet a Estrasburg el 8 de novembre de 1990

Atès que el Consell General en la seva sessió del dia 22 d'abril de 1999 ha aprovat la següent:

Proposta d'adhesió al Conveni de les Nacions Unides contra el tràfic il·lícit d'estupefaents i de substàncies psicòtropes, adoptat per la Conferència en la 6a sessió plenària el dia 19 de desembre de 1988 i de ratificació del Conveni relatiu al blanqueig, al descobriment, a l'embargament i a la confiscació dels productes del crim fet a Estrasburg el 8 de novembre de 1990

La Comunitat Internacional, sensible a la necessitat de combatre el blanqueig dels capitals productes del crim, va consolidar la seva oposició a aquestes conductes delictives amb el Conveni de les Nacions Unides contra el tràfic il·lícit d'estupefaents i de substàncies psicòtropes, aprovat a Viena el 19 de desembre de 1988 (Conveni de Viena), i en la Declaració de principis adoptada a Basilea el desembre de 1988, a fi d'englobar els aspectes penals i financers d'una matèria tan complexa. Posteriorment, el 8 de novembre de 1990, s'ampliava el concepte

de blanqueig de diners a altres activitats delictives per mitjà del Conveni del Consell d'Europa a Estrasburg.

Per extensió, aquesta mateixa dinàmica també es produïa al Principat d'Andorra que va incloure el delictes de blanqueig de diner o de valors en el Codi penal (articles 145, 146 i 147) i l'aprovació, per part de les entitats bancàries, d'un codi deontològic orientat específicament a regular la referida matèria.

Per combinar la inquietud d'evitar eventuales conductes delictives vinculades dins el sector financer amb l'indispensable manteniment del secret bancari traduït en el nostre ordenament jurídic en la tipificació de sengles delictes recollits pels articles 326 i 327 del Codi penal vigent, s'ha introduït en el nostre ordenament jurídic la regulació d'aquests supòsits mitjançant la Llei de protecció del secret bancari i de prevenció del blanqueig de diner o valors productes del crim, de l'11 de maig de 1995, a fi de completar la legislació vigent a Andorra, fins en aquella data integrada pel Codi penal i pel Codi deontològic esmentat, que fou subscrit per les entitats bancàries del Principat d'Andorra en data 9 d'abril de 1990.

Els objectius de tota aquesta regulació, tant forana com autòctona, queden degudament recollits en l'exposició de motius de l'esmentada Llei, la qual fa referència explícita a la conveniència que el Govern iniciï els tràmits que facin possible l'adhesió de l'Estat andorrà als dos convenis internacionals que assenten la coordinació mundial contra el crim organitzat: el Conveni de Viena de les Nacions Unides del 1988 i el Conveni d'Estrasburg del Consell d'Europa del 1990. Aquestes són les paraules literals de l'exposició de motius en qüestió.

Seguidament, la mateixa exposició de motius recorda que són dues les idees de base que fonamenten la Llei: la primera és contribuir a la lluita contra el blanqueig de diners procedents del narcotràfic i d'altres activitats criminals; la segona és ratificar el principi bancari de no-ingerència en els afers dels clients i, sobretot, de preservar el secret professional.

La dita exposició defensa la referida dualitat invocant l'equilibri que ha de persistir i residir entre la protecció d'un

problema col·lectiu, com és la lluita contra el tràfic de droga i la delinqüència criminal organitzada, i la preservació de drets individuals que únicament poden ser alterats excepcionalment per motius de protecció d'un bé jurídic superior.

Pel que fa a la col·laboració internacional en matèries relacionades amb la lluita contra el blanqueig de diners, és evident que la comunicació entre òrgans jurisdiccionals per a la cooperació d'acord amb els criteris de reciprocitat resulta totalment indispensable. Evidentment, aquestes dinàmiques que tendeixen a la col·laboració entre estats han de compaginar-se i harmonitzar-se amb els principis de sobirania estatal a l'efecte de poder satisfer les exigències de la comunitat internacional.

Així doncs, d'acord amb aquests antecedents i més enllà del que ja diu l'exposició de motius de la Llei de protecció del secret bancari i de prevenció del blanqueig de diner o valors productes del crim, hem de tenir present la compatibilitat entre la lluita que es pretén contra el blanqueig de capitals, la protecció del secret bancari i la no-ingerència en les sobirania respectives dels estats participants.

Fins a la data, la col·laboració en casos de blanqueig de fons d'origen criminal s'ha desenvolupat a Andorra atenent l'ordenament jurídic propi i criteris de reciprocitat per donar compliment a peticions que, vinculades per mitjà d'exhorts i comissions rogatòries, se sol·licitaven de dur a terme en el territori del Principat d'Andorra. No es pot negar que ha existit la col·laboració amb les autoritats judicials, sempre que el fonament de la petició ha estat degudament acreditat.

Però sempre ha estat la jurisdicció autòctona qui ha supervisat les circumstàncies i els elements que concorren en cada cas i la procedència de les mesures cautelars sol·licitades.

La tramitació de les sol·licituds d'informació per part de les jurisdiccions estrangeres s'ha regit sempre per la disponibilitat que facultava la legislació del Principat d'Andorra, que actualment es concentra en la Llei Transitòria de Procediments.

Analitzant en concret el Conveni de les Nacions Unides contra el tràfic il·lícit d'estupefaents i de substàncies psicòtropes, veiem que els seus preàmbuls recullen satisfactòriament els fonaments i els motius essencials que han portat a endegar les iniciatives de la cooperació internacional per lluitar en matèria de control dels estupefaents i els fons de guanys econòmics derivats de les dites activitats delictives.

És significatiu, però, que hi hagi un apartat en els referits preàmbuls que digui expressament:

"... reconeixent la competència de l'Organització de les Nacions Unides en matèria de control dels estupefaents i de les substàncies psicòtropes i desitjant que els organismes internacionals competents en la matèria exerceixin la seva activitat en el marc d'aquesta Organització..."

Que continua dient:

"... reafirmant els principis rectors dels tractats en vigor relatius als estupefaents i a les substàncies psicòtropes i el sistema de control establert per aquests tractats..."

I afegeix:

"... reconeixent la necessitat de reforçar i de completar les mesures previstes en el Conveni únic sobre els estupefaents de 1961, en aquest Conveni tal com queda modificat pel Protocol de 1972 que esmena el Conveni únic sobre els estupefaents de 1961 i en el Conveni de 1971 sobre les substàncies psicòtropes, per tal de reduir l'amplitud i l'extensió del tràfic il·lícit i d'atenuar-ne les greus conseqüències..."

Per tant, d'aquests darrers paràgrafs del preàmbul del Conveni de les Nacions Unides, se'n pot deduir que les parts signatàries reconeixen explícitament la competència de l'Organització de les Nacions Unides en matèria de control dels estupefaents, ratificant-se ensems els principis rectors dels tractats precedents en vigor relatius als estupefaents i el sistema de control establert pels dits tractats.

Ja dins de l'articulat concret del Conveni, l'article 2.1 deixa clar que els estats signataris del conveni, en execució de les

seves obligacions en els termes d'aquesta última, adoptaran les mesures necessàries (legislatives) compatibles amb les disposicions fonamentals dels seus sistemes legislatius respectius. Els articles 2.2 i 2.3 així ho corroboren, afegint que les parts executen les seves obligacions derivades del Conveni de manera compatible amb els principis d'igualtat, de sobirania i d'integritat territorial dels estats i amb el de la no-intervenció en els afers interns dels altres estats.

És clar, doncs, i així s'explicita en el darrer apartat de l'article 2 ja invocat, que cap estat s'ingerirà en la competència o les funcions exclusivament reservades a les autoritats d'un altre estat per disposició del dret intern.

A aquest efecte, les mesures que invoca l'article 3 del Conveni, "Infraccions i sancions", estan contemplades per la regulació que efectua el nostre Codi penal, el Codi de procediment penal i la Llei de protecció del secret bancari i de prevenció del blanqueig de diners.

També dins d'aquest capítol, el Conveni efectua una menció expressa al respecte del dret intern de cada estat, una menció que queda inclosa en l'article 3.2 quan diu:

"... amb reserva dels seus principis constitucionals i dels conceptes fonamentals del seu ordenament jurídic, cadascuna de les parts adopta les mesures necessàries per tal de conferir el caràcter de delictes penals de conformitat amb el seu dret intern, quan l'acte ha estat comès intencionadament..."

L'apartat més rellevant de l'article 3, als efectes que ens interessin en seguiment del que s'ha dit, és l'onzè, que diu:

"Cap de les disposicions d'aquest article no atempta contra el principi segons el qual la definició dels delictes que s'hi relacionen i els corresponents mitjans jurídics de defensa, són competència exclusiva del dret intern de cada part i segons el qual aquests delictes es persegueixen i es castiguen de conformitat amb aquest dret."

La mateixa menció la trobem de forma subsegüent en l'apartat 9 de l'article 5 relatiu a la confiscació, en què es refereix també al fet que cap de les disposicions d'aquest article, és a dir, disposicions re-

latives a l'adopció de mesures per permetre la confiscació, no atempta contra el principi segons el qual les mesures que hi són previstes són definides i executades de conformitat amb el dret intern de cada part i segons les disposicions d'aquest dret.

Aquesta mateixa consideració la trobem també en l'apartat cinquè, lletra a) del mateix article. Les mateixes disposicions i referències al dret intern de les parts essencialment requerides s'efectuen en l'article 6, apartat 8, referent a l'extradició, pel qual es desprèn del Conveni un intent de coordinar els recursos dels diferents països participants a fi de pal·liar les dificultats que la dispersió legislativa dels diferents països en virtut de les seves sobirania respectives faculta principalment quan es tracta de determinar els diferents conceptes sobre els delictes tipificats.

Així arribem a l'article 7 del Conveni analitzat, el qual desenvolupa el concepte de l'assistència mútua judicial. L'actual legislació en matèria de blanqueig del Principat estableix la cooperació amb serveis estrangers relacionats amb la prevenció de blanqueig de diners procedents del tràfic de drogues i del crim organitzat. Aquesta regulació s'efectua mitjançant l'article 17 de la Llei de blanqueig del Principat. Aquest article determina que la cooperació amb els dits serveis estrangers serà materialitzada per les autoritats judicials andorranes. Seguidament, en l'article 18 de la mateixa Llei, es concreten les condicions essencials per trametre informació als serveis estrangers al·ludits. L'article supedita la facultat de trametre la informació sol·licitada per un possible estat demanant al compliment de determinades condicions. Bàsicament, les condicions són la verificació de la reciprocitat en intercanvi d'informació; el compromís de no utilitzar la informació per a cap altra finalitat que no sigui la que persegueix la Llei de blanqueig i de protecció del secret bancari del Principat i, finalment, l'obligació de mantenir el secret professional per part dels serveis estrangers receptors de la informació sol·licitada.

Les autoritats judicials andorranes hauran de comprovar que es compleixin les condicions esmentades i, el que resulta més rellevant, si el fet que suposa la

comunicació de la informació requerida pot perjudicar els interessos del Principat.

Aquest aspecte ens porta a analitzar la no-vulneració del secret bancari que intitula fins i tot la Llei de protecció del secret bancari i de prevenció de blanqueig de diner o valors productes del crim. És evident que el secret bancari no es pot invocar de forma indiscriminada, ja que en nom d'aquesta protecció no poden quedar impunes activitats delictives. Ara bé, la preservació del secret bancari per a Andorra és un dels pilars més fonamentals per establir la confiança del públic en el sistema bancari andorrà. Com que el Conveni fa referència al dret intern i aquest (Llei del secret bancari i prevenció del blanqueig), en aquest cas, estableix que l'autoritat judicial valorarà, abans de lliurar la informació requerida o d'efectuar les mesures pertinents sol·licitades, si poden perjudicar els interessos del Principat, el control d'aquesta matèria pels poders autòctons queda, al nostre entendre, salvat i no supeditat a requeriments forans.

L'article 7 del Conveni de Viena diu en l'apartat cinquè:

"Les parts no poden invocar el secret bancari per refusar l'assistència mútua judicial prevista en el present article".

Per tant, s'ha de tenir molt present que la instrumentació simple del secret bancari per tal de negar el lliurament de determinada informació no serà suficient, sinó que l'autoritat judicial del Principat haurà d'investigar si realment existeixen els elements delictius que evidència el servei estranger i valorar-ne i motivar-ne l'absència o bé el perjudici concret que s'efectua amb el lliurament de la informació als interessos del Principat per poder refusar l'ajuda requerida. En aquest sentit, l'apartat quinzè del mateix article, lletra b), diu referint-se als motius de refús:

"Si la part requerida estima que l'execució de la demanda pot atemptar contra la seva sobirania, la seva seguretat, el seu ordre públic o d'altres interessos essencials;"

Per tant, l'autoritat judicial en virtut d'aquests elements pot bastir, si ho considera procedent, l'eventual refús de la

informació. La motivació és essencial i bàsica i, per això, l'apartat setzè del referit article recorda aquest requisit de forma explícita.

Evidentment, la forma d'execució de la demanda interessada s'haurà de regir per la legislació en vigor, en aquest cas per l'autoritat judicial andorrana en absència de cap altra legislació, i s'hauran de seguir les pautes marcades per la Llei transitòria de procediments, pel costum i per la jurisprudència dels tribunals andorrans en relació amb la competència dels tribunals estrangers.

El Conveni relatiu al blanqueig, al descobriment, a l'embargament i a la confiscació dels productes del crim, subscrit pel Consell d'Europa a Estrasburg en data 8 de novembre de 1990, amplia el concepte de blanqueig de diner a altres activitats delictives, per tal com defineix la menció "producte" com qualsevol profit econòmic obtingut d'infraccions penals en general. Així s'expressa el seu capítol I, lletra a). Al marge d'aquesta connotació, el desenvolupament del Conveni segueix essencialment les bases i els preàmbuls que ja han estat obtinguts i comentats en el

Conveni de les Nacions Unides, i ens remetem a les mateixes consideracions efectuades.

S'aprova:

1. L'adhesió al Conveni de les Nacions Unides contra el tràfic il·lícit d'estupefaents i de substàncies psicòtropes, adoptat per la Conferència en la 6a sessió plenària, el dia 19 de desembre de 1988, el text del qual figura en l'annex.

2. La ratificació del Conveni relatiu al blanqueig, al descobriment, a l'embargament i a la confiscació dels productes del crim, fet a Estrasburg, el 8 de novembre de 1990, el text del qual figura en l'annex.

El Ministeri de Relacions Exteriors donarà a conèixer la data d'entrada en vigor per a Andorra d'aquests convenis.

Casa de la Vall, 22 d'abril de 1999

Francesc Areny Casal
Sindic General

Nosaltres els copríneps manifestem el consentiment de l'Estat per obligar a tra-

vés d'ell, n'ordenem la publicació en el Butlletí Oficial del Principat d'Andorra, i autoritzem que a partir d'aquell moment es pugui lliurar l'instrument de ratificació corresponent.

Jacques Chirac
President de la
República Francesa
Coprínep d'Andorra

Joan Martí Alanís
Bisbe d'Urgell
Coprínep d'Andorra

Conveni de les Nacions Unides contra el tràfic il·lícit d'estupefaents i de substàncies psicòtropes, adoptat per la Conferència en la 6a sessió plenària el dia 19 de desembre de 1988

Les parts en el present Conveni,

Profundament preocupades per l'abast i l'augment de la producció, de la demanda i del tràfic il·lícit d'estupefaents i de substàncies psicòtropes, que constitueixen una greu amenaça per a la salut i el benestar dels individus i que produeixen uns efectes nefastos en els fonaments econòmics, culturals i polítics de la societat,

Profundament preocupades també pels creixents efectes devastadors del tràfic il·lícit d'estupefaents i de substàncies psicòtropes en les diverses capes de la societat i, més especialment, pel fet que els infants són, en nombroses regions del món, explotats com a consumidors en el mercat de la droga i utilitzats amb finalitats de producció, distribució i comerç il·lícit d'estupefaents i de substàncies psicòtropes, fet que constitueix un perill d'una gravetat incommensurable,

Reconeixent els lligams entre el tràfic il·lícit i d'altres activitats criminals organitzades connexes que socaven els fonaments de l'economia legítima i que amenacen l'estabilitat, la seguretat i la sobirania dels estats,

Reconeixent també que el tràfic il·lícit és una activitat criminal internacional, l'eliminació de la qual exigeix una atenció urgent i el més alt rang de prioritat,